

Oponentský posudek disertační práce

Autorka: Mgr. Pavlína Šenk Kopecká

Název: Problém filosofie v arabském středověkém myšlení

Stále znovu vyvstávající téma vztahu jedince a společnosti, odpovědnosti za celek, uspořádání společnosti a nosných axiologických a etických principů je podrobováno zkoumání v disertační práci Mgr. Šenk Kopecké. Svou pozornost koncentruje na středověkou filosofii v arabském prostředí. Pečlivě zkoumá vztah řecké filosofie (zejména Platónovy a Aristotelovy) a náboženské tradice. Zabývá se přínosem myslitelů jako byli al-Fárábí a Ibn Bádždža k preciznímu uchopení povinností a úkolů filosofů v nepřátelském prostředí, v němž rovněž panovala představa o škodlivosti filosofických názorů prezentovaných nepřipravenému posluchači a rozvoj arabské mystiky.

Autorka precizuje vymezení filosofie v arabském středověkém myšlení a vysvětluje pojem FALSAFA, který zachycuje nejen překladatelskou činnost, dostupnost řeckých autorů v arabském světě, ale zároveň originalitu myšlenek v arabském světě vzniklých. Mgr. Šenk Kopecká konstatuje, „že rozšíření řecké filosofie v arabském světě dalo vzniknout svébytné a zcela plnohodnotné filozofii ... Představitelé falsafy podrobili antické texty kritickému čtení, interpretovali řecké vidění světa, aby ho přiblížili arabskému čtenáři, hledali vhodné alternativy k vyvstalým rozporům a rozvíjeli originální filosofické myšlenky“ (s. 13).

Stěžejní část disertace je věnována zdrojům, souvislostem a výsledkům intelektuální aktivity v díle Ibn Bádždži, který se soustřeďoval na řízení obce, řízení domácností, na dokonalou ctnostnou obec, na pravdivé názory a ctnostné jednání. Pozornost věnoval i morálnímu relativismu, „plevelu“ v obci, OSAMOCENÉMU a postavení filosofa v obci.

Doktorandka pečlivě dokumentuje dílo Ibn Bádždži a konstatuje, že „*filozofie osamocené*ho patří bezesporu mezi nejoriginálnější příspěvky arabské středověké filozofie. ... *Řízení osamocené*ho bylo v moderní době poprvé kompletně vydáno v roce 1946.“ Autorka toto dílo podrobně analyzuje a zaměřuje se oprávněně na „pojem *řízení – tadbír*, který spojuje dvě hlavní linie textu: 1) řízení dokonalé ctnostné obce a 2) řízení osamoceného v nedokonalé obci. Tyto dvě podoby řízení považuje Ibn Bádždža za nejdokonalejší formy lidského jednání, které jediné vedou k dosažení blaženosti“ (s. 36 - 37). Úkolem osamoceného je zprostředkování pravdivého názoru celé obci, neboť ten vede

k jejímu ctnostnému uspořádání, a tím i k dosažení blaženosti všech jejích obyvatel. Ibn Bádždža je přesvědčen, že „ctnostné uspořádání obce by mělo být v zájmu všech, ale obvykle se o něj zajímají jen někteří. Zdůrazňuje důležitou roli filozofa při uskutečňování ctnostné obce“ (s.41).

Na několika místech (např. s. 59, 67) najdeme konstatování, že ctnostný člověk vlastní pravdivé názory a ostatní občané je nevlastní. Bylo by vhodné tuto problematiku - jak lze vlastnit pravdivé názory - v rámci obhajoby více rozvinout a vysvětlit. Zajímavé rovněž je, že Ibn Bádždža nevěnuje pozornost otázkám výchovy občanů k ctnosti. Jak to lze vysvětlit? V rámci obhajoby bych rovněž uvítala vysvětlení pojmu PLEVEL u al – Fárábího a u Ibn Bádždži.

Eticko-politické vyústění disertace je spjato s postavením filosofa, jehož úkolem je „vyvracet falešné názory v nedokonalé obci a sloužit jako model ctnostného života, který by ostatní mohli napodobit. Má-li být osamocený *učitelem* pravdivých názorů a vzorem správného jednání, nemůže žít v absolutní izolaci jako poustevník. Člověk je politické povahy nejen proto, že se nachází v obci, ale také proto, že v ní může žít ctnostně“ (s. 96).

Disertační práce se vyznačuje kultivovaným jazykem a najdeme v ní pouze drobné chyby a překlepy (např. na s. 17, 48, 71, 73, 76, 84, 95).

Závěrem shrnuji, že disertační práce Mgr. Pavlíný Šenk Kopecké splňuje požadavky na tento typ kvalifikačních prací kladené, a proto ji **doporučuji k obhajobě**.

